

**Sammenhængende forløb for
ungdomssanktionsdømte**
- Recidiv-opfølgning vedrørende
ungdomssanktionsdømte med anbringelse på den
sikrede institution Grenen

Lene Mosegaard Søbjerg
Februar 2010

Sammenhængende forløb for ungdomssanktionsdømte

- Recidiv-opfølgning vedrørende ungdomssanktionsdømte med anbringelse på den sikrede institution Grenen

Lene Mosegaard Søbjerg (Lene.Soebjerg@stab.rm.dk)

Center for Kvalitetsudvikling
Region Midtjylland
Olof Palmes Allé 15
8200 Århus N
Telefon: 87 28 49 26

© Center for Kvalitetsudvikling, 2010

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	1
2	HOVEDKONKLUSIONERNE	1
3	DEN SIKREDE INSTITUTION GRENEN	2
4	DATAGRUNDLAG	2
	Recidivkriterier	3
5	METODISKE BEMÆRKNINGER	3
6	RESULTATER	5
	Recidiv efter 2 år	7
	Kommunal ungdomskoordinator	7
	Sammenhæng med tidligere kriminalitet	8
7	SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVERING	8

1 Indledning

Denne rapport belyser omfanget og arten af tilbagefald til ny kriminalitet (recidiv) for 51 unge, der har været idømt en ungdomssanktion i perioden december 2004 til februar 2008, og hvor de unge i mindst én af faserne i ungdomssanktionen har været anbragt på den sikrede institution Grenen.

Formålet er at foretage en analyse af resultaterne af Grenens indsats i forhold til at forhindre recidiv blandt unge, der har opholdt sig på Grenen i et længerevarende, sammenhængende forløb. Et længerevarende, sammenhængende forløb defineres i denne rapport således, at de unge har været anbragt på Grenen i både fase 1 og fase 2 af ungdomssanktionen.

Denne rapport er en uddybning af notatet *Recidiv-opfølgning vedrørende ungdomssanktionsdømte med anbringelse på den sikrede institution Grenen*¹. Rapporten indeholder ud over de væsentligste konklusioner en række yderligere analyser af enkelte baggrundsforhold samt diskussion af de metodiske overvejelser, der er gjort i forbindelse med udarbejdelse af rapporten.

2 Hovedkonklusionerne

De vigtigste resultater i undersøgelsen er, at der er forskel i recidiv mellem gruppen af unge, der har gennemgået et sammenhængende forløb i ungdomssanktionen i form af fase 1 og fase 2 på den sikrede institution Grenen og de unge, der har gennemgået et mere fragmenteret forløb med kun én fase af ungdomssanktionen tilbragt på Grenen.

Data viser:

- Andel af de unge, der ikke har recidiveret: 53 % for Grenens sammenhængende forløb, 28 % for Grenens korte forløb og 18 % i en landsdækkende undersøgelse fra 2006².
- Andel af recidivister, der modtog en alvorlig straffelovssanktion (fængsel eller ny/forlænget ungdoms-sanktion): 33 % for Grenens sammenhængende forløb, 65 % for Grenens korte forløb og 75 % i den landsdækkende undersøgelse fra 2006.

De unge, der har gennemgået et længerevarende forløb på Grenen under ungdomssanktionen har således lavere recidiv end gruppen af unge, der har gennemgået et kortere forløb på Grenen. Noget tyder desuden på, at gruppen af unge der har modtaget et sammenhængende forløb på Grenen også har markant lavere recidiv end alle unge, der er blevet idømt en ungdomssanktion på landsplan. Endvidere tyder undersøgelsen på, at de unge, der recidiverer efter et sammenhængende forløb på Grenen, begår mindre alvorlig kriminalitet end unge, der har gennemgået et mere fragmenteret forløb.

¹ Center for Kvalitetsudvikling (2010), *Recidiv-opfølgning vedrørende ungdomssanktionsdømte med anbringelse på den sikrede institution Grenen*, Center for Kvalitetsudvikling: Århus.

² Justitsministeriets Forskningsenhed (2006), *Ungdomssanktionens forløb*, www.jm.dk november 2006.

3 Den sikrede institution Grenen

Den sikrede institution Grenen er en døgninstitution for kriminelle eller kriminalitetstruede unge. De unge er typisk mellem 15 og 18 år, om end der anbringes unge ned til 12 år og enkelte unge forbliver på institutionen efter det fyldte 18. år. En anbringelse på Grenen finder sted på baggrund af en retslig beslutning eller en beslutning truffet af de sociale myndigheder.

Grenen har 6 forskellige afdelinger; 3 sikrede afdelinger og 3 åbne afdelinger. Af de sikrede afdelinger er 2 afdelinger særligt sikrede, hvilket betyder, at afdelingerne modtager unge, der har særligt psykisk afvigende eller voldelig adfærd, og som derfor ikke kan rummes på de almindeligt sikrede institutioner i Danmark.

Grenens første sikrede afdeling åbnede i 2001, mens de særligt sikrede afdelinger åbnede i 2005. De åbne afdelinger åbnede i 2005 og 2006. De 6 afdelinger er placeret på 4 forskellige matrikler på Djursland. De åbne afdelinger modtager dels unge, der er i fase 2 eller fase 3 af en ungdomssanktion, men også unge med andre typer af domme eller som anbringes i forbindelse med en pædagogisk udredning eller anden foranstaltning vedtaget af de sociale myndigheder.

4 Datagrundlag

Data i denne undersøgelse er baseret på et fuldt udtræk fra Det Centrale Kriminalitetsregister (CKR) af oplysninger for 51 unge, der har været anbragt på Grenen i en eller flere faser af en ungdomssanktion i perioden december 2004 – februar 2008. Udtrækket er foretaget d. 12. januar 2010 og alle oplysningerne vedrørende unge er anonymiserede.

Gruppen af unge, der har været anbragt på Grenen, er opdelt i to undergrupper. Én gruppe indeholder 19 unge, der havde et sammenhængende forløb på Grenen i den forstand, at de tilbragte både fase 1 og fase 2 af ungdomssanktionen på Grenen. Den anden gruppe indeholder 32 unge, som var anbragt på Grenen i fase 1 af ungdomssanktionen, og som tilbragte fase 2 på en eller flere andre institutioner.

Formålet med denne inddeling hænger sammen med hensigten med undersøgelsen. Det er således undersøgelsens hovedformål at analysere, hvorvidt der er indikatorer for, at et længerevarende, sammenhængende anbringelsesforløb under ungdomssanktionen har en effekt i forhold til de unges recidiv. Grenen tilbyder kommunerne en sammenhængende socialpædagogisk indsats gennem ophold på institutionens sikrede og åbne afdelinger i løbet af ungdomssanktionens to første faser. Dette tilbud er baseret på en faglig vurdering af, at et sammenhængende forløb vil give et bedre udfald af det socialpædagogiske arbejde udført under en ungdomssanktion end et mere fragmenteret forløb. Det er således interessant at sammenligne recidiv mellem de unge, der har gennemgået et sammenhængende forløb og de unge, der har gennemgået et mere fragmenteret forløb.

For at kunne sammenligne recidiv for de unge, der har været anbragt på Grenen i et sammenhængende forløb med unge fra hele landet, der har modtaget en ungdomssanktion, inddrages data for landsresultaterne af en recidivundersøgelse

gennemført af Justitsministeriets Forskningsenhed i 2006³. Denne rapport indeholder data fra unge, der blev idømt en ungdomssanktion i 2001-2004. Den er valgt som sammenligningsgrundlag, da metoden til opgørelse af recidiv i undersøgelsen fra 2006 er i overensstemmelse med den metode til måling af recidiv, der anvendes i nærværende undersøgelse.

Recidivkriterier

Recidiv anvendes som betegnelse for kriminalitet begået af tidligere straffede i en periode på to år. Der er imidlertid varierende opfattelser af, hvornår den to-årige periode begynder og slutter. I nogle sammenhænge defineres recidiv som ny kriminalitet begået indenfor 2 år efter en doms afsigelse, og i andre tilfælde defineres recidiv som kriminalitet begået indenfor 2 år efter dommens afslutning.

Der er gennemført et antal undersøgelser af recidiv i tilknytning til ungdomssanktionen af Justitsministeriets Forskningsenhed. I de første undersøgelser fra Forskningsenheden blev recidiv defineret som en periode på 2 år efter afsigelsen af dom til ungdomssanktion.

Den seneste opgørelse over recidiv efter dom til ungdomssanktion er udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor i 2009⁴. Denne undersøgelse indeholder en effektevaluering i form af en sammenligning af recidiv for 416 domme til ungdomssanktion og recidiv for 438 unge idømt en ubetinget straf i perioden før ungdomssanktionen blev iværksat. I denne seneste undersøgelse af recidiv opgøres recidiv på to måder: 1) En periode på 2 år fra ophør af fase 1, dvs. fra den unge er løsladt fra en sikret afdeling og 2) en periode på 2 år efter afslutning af hele ungdomssanktionen⁵. Da de unge er frihedsberøvede, dvs. uden mulighed for at færdes frit, under fase 1 af ungdomssanktionen kan det give god mening at betragte perioden på 2 år fra afslutningen af fase 1, som den periode, der skal analyseres for at måle recidiv.

I nærværende undersøgelse er det imidlertid valgt at holde fast i Forskningsenhedens første definition af recidiv som perioden på 2 år fra ungdomssanktionens start. Dette skyldes primært, at Grenen først påbegyndte gennemførelsen af sammenhængende forløb for unge under ungdomssanktionen i slutningen af 2004. Det samlede datagrundlag for undersøgelsen vil derfor være væsentligt mindre, hvis undersøgelsen kun kunne rumme de unge, hvis ungdomssanktion er afsluttet for mere end 2 år siden.

5 Metodiske bemærkninger

Denne undersøgelse er som nævnt baseret på data fra 51 unge, der har været anbragt på Grenen i en eller to faser af en ungdomssanktion. Det lille antal unge, der indgår i analysen, betyder, at resultaterne indeholder en vis usikkerhed. Der kan således ikke drages endegyldige konklusioner på baggrund af undersøgelsen, som nærmere skal ses som en indikation af, hvordan Grenens sammenhængende indsats har virket i forhold til at forhindre tilbagefald til ny kriminalitet.

³ Justitsministeriets Forskningsenhed (2006).

⁴ Clausen & Kyvsgaard (2009), *Ungdomssanktionen. En effektevaluering*, www.jm.dk februar 2009.

⁵ Clausen og Kyvsgaard (2009) ss. 11-12.

Da undersøgelsen udelukkende er baseret på data fra CKR, er det ikke muligt at lave en nærmere undersøgelse af de unges baggrund. Det kan således ikke udelukkes, at de anbringende kommuner har foretaget en selektion i udvælgelsen af unge, der har modtaget en længerevarende indsats i regi af Grenen.

I forhold til sammenligningen mellem de unge fra Grenen og de landsdækkende resultater er der desuden det forbehold, at de unge ikke har modtaget en ungdomssanktion i samme tidsperiode. Der er således en tidsmæssig forskel i tidspunktet for afsigelse af dom i de to undersøgelser, idet de unge i landsundersøgelsen modtog en dom til ungdomssanktion i perioden 2001-2004, mens de unge, der har været anbragt på Grenen, modtog dom i perioden 2004-2008. Der er mulighed for, at der over tid er sket en ændring og muligvis en forbedring i den socialpædagogiske indsats i forbindelse med ungdomssanktionen i årene fra 2004 til 2008.

Justitsministeriets Forskningsenhed fandt i 2009 indikationer på, at begyndervanskeligheder i forbindelse med administrationen af ungdomssanktionen har haft en lille betydning for recidiv i ungdomssanktionens første fase, men at denne betydning ikke findes senere i forløbet eller efter sanktionens afslutning⁶. Det kunne således ikke konkluderes, at der er sket væsentlige ændringer. Sammenligningen med data fra 2006 antages derfor at være anvendelig om end ikke uproblematisk.

Der er endvidere sket juridiske ændringer i lovgrundlaget for ungdomssanktionen⁷. Den væsentligste ændring er indførelsen af en kommunal pligt til at tildele en kommunal koordinator for hver enkelt ung, der idømmes en ungdomssanktion. Tilstedeværelsen af en kommunal koordinator forventes således generelt at give et løfte til ungdomssanktionen og skabe et mere sammenhængende forløb for de unge uanset, hvor mange forskellige institutioner de anbringes på i løbet af sanktionen. Lovkravet om en kommunal koordinator blev vedtaget i 2007, hvorfor der kan være forskel i recidiv for unge, der har modtaget en dom til ungdomssanktion før og efter 2007.

Samlet set betyder dette, at resultaterne fra nærværende undersøgelse skal læses med disse forbehold.

⁶ Clausen & Kyvsgaard (2009) s. 24.

⁷ En række ændringer af Serviceloven, der trådte i kraft 1. august 2007, havde til hensigt at styrke de sociale myndigheders indsats overfor unge idømt en ungdomssanktion.

6 Resultater

Af de 51 unge undersøgelsen vedrører, er 8 piger (16 %) og 43 drenge (84 %). Ved dom til ungdomssanktion var 14 unge 15 år, 25 unge var 16 år, og 11 var 17 år, og 1 var fyldt 18 år.

Som det fremgår af tabel 1 nedenfor har hovedparten af de unge, der inddrages i undersøgelsen, modtaget en dom til ungdomssanktion i årene 2005-2007.

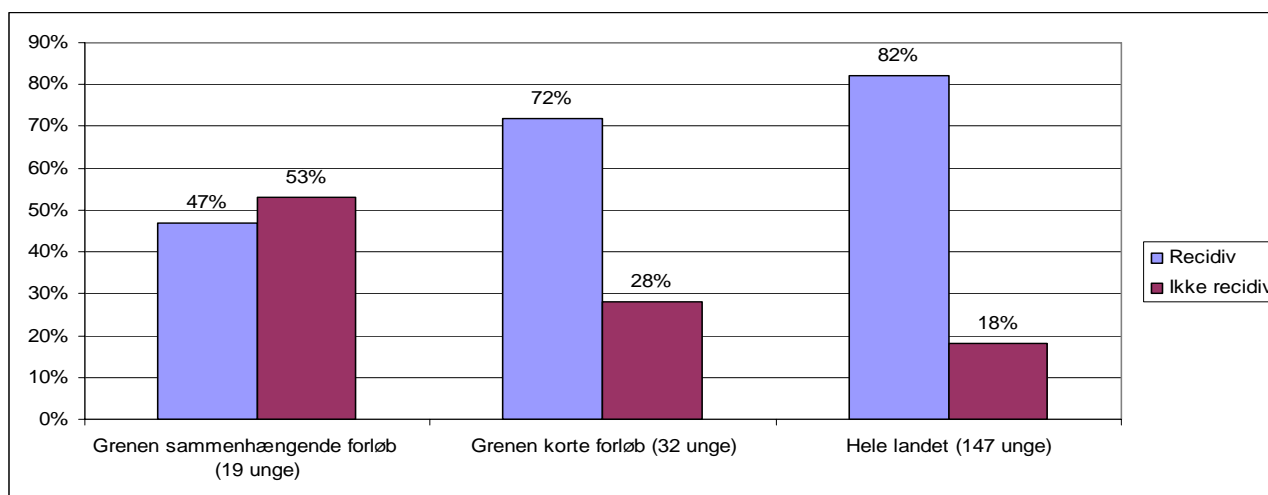
Tabel 1: Årstal for idømmelse af ungdomssanktion

Årstal for dom	Antal unge
2004	1
2005	16
2006	16
2007	13
2008	5

I forhold til en overordnet analyse af, om de unge har modtaget en dom indenfor 2 år efter idømmelsen af ungdomssanktionen, viser undersøgelsen, at unge der har modtaget et sammenhængende forløb har mindre recidiv 2 år efter dommen er afsagt end unge, der har haft et kort forløb på Grenen. Forskellen mellem de to grupper er statistisk signifikant⁸.

Figur 1 viser, at lidt under halvdelen af de unge (47 %) i et sammenhængende forløb på Grenen har recidiveret, mens 72 % af de unge i korte forløb har recidiveret og 82 % på landsplan.

Figur 1: Samlet recidiv fordelt på undergrupper. Alle unge

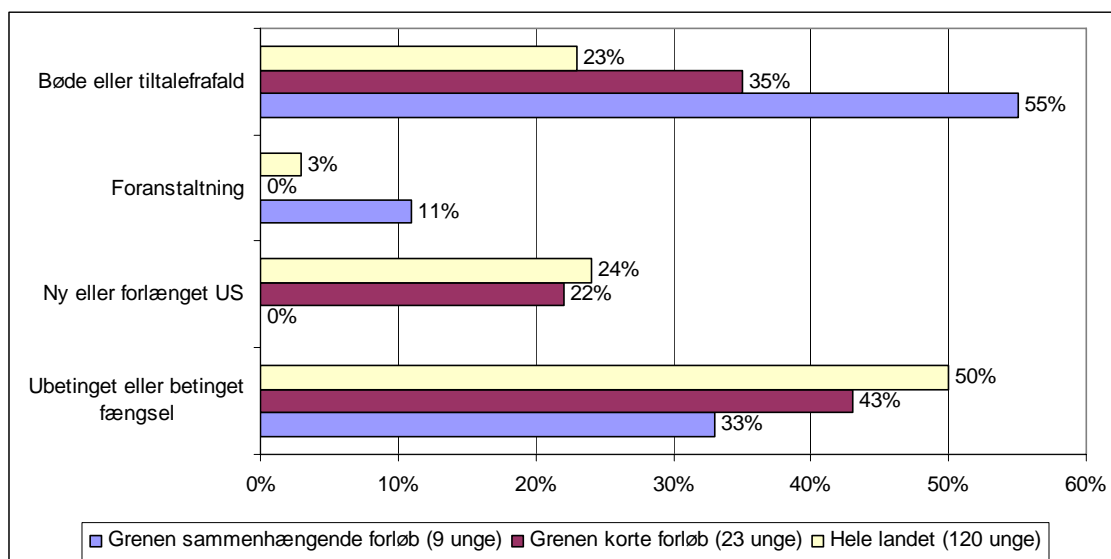
Der er med andre ord en sammenhæng mellem typen af forløb på Grenen og de unges recidiv.

⁸ Forskellen mellem de to grupper af unge er signifikant på et 95 %-niveau. Dette betyder, at der er under 5 % sandsynlighed for, at denne forskel er opstået ved en tilfældighed.

Ser man nærmere på tallene og analyserer, hvilke typer af straf, de unge, der har recidiveret, har modtaget, er der en vis forskel på dommene. Det fremgår af figur 2, at over halvdelen af de unge fra Grenen (55 %), der har recidiveret, er idømt en bøde eller tiltalefrafald, mens 33 % af de unge er blevet idømt betinget eller ubetinget fængsel.

For Grenens korte forløb er 43 % idømt en betinget eller ubetinget fængselsstraf, mens 22 % har modtaget en ny eller forlænget ungdomssanktion, og 35 % er idømt en bøde eller tiltalefrafald. Ingen af de unge i et sammenhængende forløb har fået en ny eller forlænget ungdomssanktion.

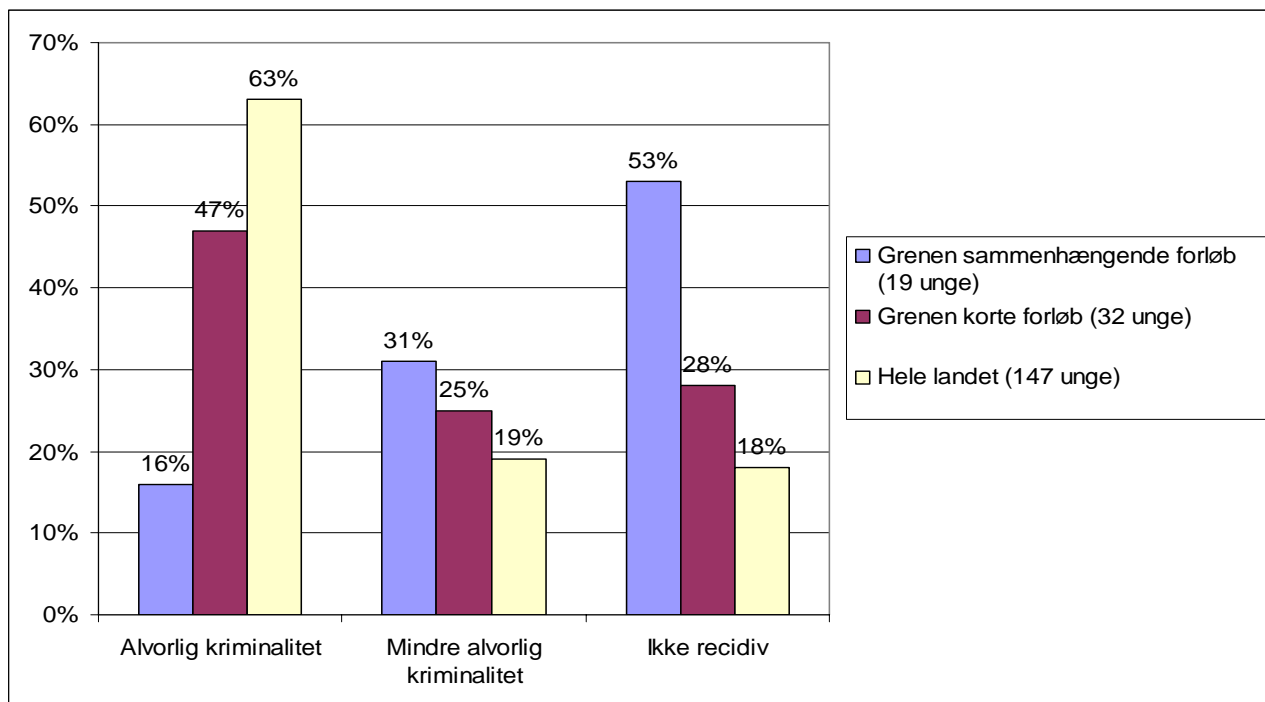
Figur 2: Typer af idømte sanktioner ved recidiv. Unge der recidiverer

En samlet opgørelse af recidiv og typer af idømte sanktioner viser i figur 3 nedenfor, at færre unge, der har været anbragt på Grenen i et sammenhængende forløb, efterfølgende får en dom for alvorlig kriminalitet sammenlignet med unge, der har gennemgået et mere fragmenteret forløb. Alvorlig kriminalitet defineres i denne sammenhæng som forhold, der har medført en hård straf dvs. en ny eller forlænget ungdomssanktion eller en ubetinget eller betinget fængselsstraf. Mindre alvorlig kriminalitet betyder i denne forbindelse, at den unge er idømt bøde eller tiltalefrafald eller en social foranstaltning.

16 % af de unge fra Grenens sammenhængende forløb får således en dom for alvorlig kriminalitet, mens 47 % fra Grenens korte forløb får en dom for alvorlig kriminalitet. Til gengæld får en lidt større andel på 31 % fra de sammenhængende forløb en dom for mindre alvorlig kriminalitet, mens 25 % af de unge, der har gennemgået et kortere forløb på Grenen får en dom for mindre alvorlig kriminalitet.

Figur 3: Recidiv til alvorlig eller mindre alvorlig kriminalitet. Alle unge

Samlet set viser analysen, at Grenens sammenhængende forløb har gode resultater målt i forhold til at forhindre recidiv og med hensyn til at reducere alvorligheden af den kriminalitet der begås af de personer, der recidiverer.

Recidiv efter 2 år

Som en lille kontrol af om de gode resultater fra Grenen holder, er der kigget på, om nogle unge recidiverer efter udløbet af den 2-års periode, der metodisk er anvendt som definition af recidiv i undersøgelsen.

Fire unge har recidiveret efter undersøgelsesperiodens udløb (det vil sige mere end 2 år efter dom til ungdomssanktion er givet). Af disse unge havde 2 unge et sammenhængende forløb på Grenen, mens 2 andre unge ikke havde et sammenhængende forløb. Hvis disse 4 unge medregnes i statistikken ændres data til, at 42 % af de unge med et sammenhængende forløb ikke har haft recidiv, mens 22 % af de unge i korterevarende forløb har holdt sig udenfor kriminalitet. Forskellen mellem de to grupper af unge fra Grenen er ikke signifikant, når disse 4 unge regnes med.

Det samlede billede af, at et sammenhængende forløb i ungdomssanktionen har en positiv effekt på de unges recidiv, ændres ikke ved inddragelse af kriminalitet begået mere end 2 år efter, at ungdomssanktionen er iværksat.

Kommunal ungdomsordinator

1. august 2007 skete en række ændringer i Serviceloven, som havde til hensigt at styrke de sociale myndigheders indsats overfor unge, der idømmes en ungdomssanktion. Ændringen betød bl.a., at alle unge der idømmes en ungdomssanktion, skal have tilknyttet en kommunal koordinator til at varetage funktionen som kontaktperson for den unge under hele sanktionsforløbet og derved skabe større sammenhæng i forløbet.

9 unge er blevet idømt en ungdomssanktion på Grenen efter d. 1. august 2007. Af disse 9 unge har 6 fået tilknyttet en koordinator under ungdomssanktionen. Derudover har 6 unge, som modtog en dom til ungdomssanktion i perioden juni 2006 – juli 2007, dvs. i året op til at tildeling af en koordinator blev et lovkrav, haft tilknyttet en koordinator. Der er således 12 unge, der har haft tilknyttet en koordinator under ungdomssanktionen.

7 af de unge, der var tildelt en kommunal koordinator, har recidiveret. Der er tale om meget sparsomme data, hvorfor det ikke er muligt at konkludere noget entydigt om effekten af kommunale koordinators, men på baggrund af det foreliggende datagrundlag, kan det ikke konkluderes, at en kommunal koordinator har en effekt på recidiv.

Af de 12 unge fra Grenen, der havde en kommunal koordinator, har de 4 (33 %) været anbragt i et sammenhængende forløb på Grenen. Der er således ikke en sammenhæng mellem det, at en ung har tilknyttet en koordinator og beslutningen om at gennemføre fase 1 og 2 som et sammenhængende eller et opdelt forløb.

Sammenhæng med tidligere kriminalitet

For 23 af de unge, der indgår i undersøgelsen, er dommen til ungdomssanktion ikke deres første dom. Det er derfor undersøgt, om der er en sammenhæng mellem, om den unge har fået en dom før ungdomssanktionen og recidiv. Analysen viser, at der ikke er en signifikant sammenhæng mellem alderen for første dom og recidiv. Dette betyder, at de unge har lige stor sandsynlighed for recidiv uanset hvor gamle de var, da de modtog deres første dom.

Undersøgelsen viser til gengæld en signifikant sammenhæng mellem alder og forløbet af ungdomssanktionen. Sammenhængen viser, at jo ældre den unge er ved første dom, jo større sandsynlighed er der for, at den unge har gennemgået et sammenhængende forløb på Grenen. Dette kan tyde på, at kommunerne har valgt ikke at give de hårdest belastede unge (her forstået som de unge der var meget unge ved første dom) et sammenhængende forløb under ungdomssanktionen.

7 Sammenfatning og perspektivering

Denne undersøgelse giver en indikation af, at et sammenhængende socialpædagogisk forløb under ungdomssanktionen har en positiv effekt på de unges fremtid målt som deres tilbagefald til kriminalitet (recidiv) i løbet af en 2-års periode fra ungdomssanktionens idømmelse.

Undersøgelsen viser således, at unge, der har gennemgået et sammenhængende forløb på Grenens sikrede og åbne afdelinger i fase 1 og fase 2 af ungdomssanktionen, har et markant mindre recidiv end unge, der kun har været på Grenen i én fase af ungdomssanktionen eller unge, der ikke har været på Grenen i løbet af deres ungdomssanktion.

Undersøgelsesresultaterne skal tages med et vist forbehold på grund af det lave antal unge, der indgår i undersøgelsen. Når det gælder sammenligningen med landsresultatet skal der desuden tages forbehold for, at der er forskel i tidsperiode for de unge fra Grenen og landsresultaterne.

En anbefaling på baggrund af nærværende undersøgelse er derfor, at der kigges nærmere på effekterne og konsekvenserne af både sammenhængende og fragmenterende socialpædagogiske forløb af ungdomssanktionen med henblik på at tilbyde de unge, der idømmes en ungdomssanktion, den bedst mulige indsats.

Yderligere undersøgelser bør så vidt muligt inddrage et større antal unge samt et bredere datagrundlag således, at data vedrørende de unges baggrund og evt. den hidtidige og efterfølgende socialpædagogiske indsats inddrages. Ydermere kunne det være interessant at sammenligne forskellige typer af sammenhængende forløb af ungdomssanktionen.

